

آشنایی با واژه‌های حسابداری

مفاهیم اساسی حسابداری

Basic Accounting Concept

نویسنده و مترجم: محمد رضا پژوهی
عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی

شالوده "اصول حسابداری" مبتنی بر تعدادی از مفاهیم اساسی حسابداری است. حسابداران این مفاهیم را بنیادی و کاملاً بدیهی و آشکار تلقی می‌کنند. مفاهیم و اصول حسابداری بر خلاف قوانین فیزیک، شیمی و سایر علوم طبیعی، از طبیعت مایه نگرفته‌اند و همانند علم ریاضی مبتنی بر فرضیات مبنا هم نیستند؛ بلکه میثاق‌ها، قواعد و رویه‌های پذیرفته‌شده‌ای هستند که توسط بشر و با توجه به نیازهای جوامع بشری به اطلاعات مالی مطرح شده و در طی زمان تغییر و تحول یافته‌اند.

استانداردهای بین‌المللی حسابداری (IAS) و اکثر مجامع حرفه‌ای حسابداری، مفاهیم اساسی حسابداری را به شرح زیر تعیین کرده‌اند:

□ ۱ - واحد اندازه‌گیری بر حسب پول

پذیرش واحد پول رایج در کشور به عنوان مقیاس مشترک اندازه‌گیری معاملات و رویدادهای مالی. به عبارت دیگر پول تنها وسیله اندازه‌گیری در حسابداری است که

قابلیت کاربرد برای اندازه گیری تمامی رویدادهای مالی را دارد. مهمترین مزیت این مفهوم، تعیین واحد مشترک برای اندازه گیری کالاها و یا خدمات ناهمگن است.

۲ - تفکیک شخصیت

به موجب این مفهوم، سیستم حسابداری، حساب‌ها و اطلاعات مالی یک واحد تجاری مجزا از صاحب (صاحبان) آن و سایر واحدهای تجاری نگاهداری می‌شوند.

۳ - تداوم فعالیت

بر مبنای این مفهوم فرض بر این است که عملیات و فعالیت‌های یک شخصیت حسابداری (یک واحد تجاری) برای مدت‌های طولانی ادامه پیدا می‌کند و عملیات آن در آینده‌ای قابل پیش‌بینی، متوقف (منحل) نخواهد شد.

۴ - بهای تمام شده تاریخی

به موجب مفهوم بهای تمام شده تاریخی، دارائی‌ها و خدمات دریافت شده بر مبنای بهای تمام شده اولیه در زمان تحصیل اندازه گیری و در حساب‌ها ثبت می‌شوند. در مواردی که دارائی‌ها و یا خدمات دریافت شده به طور غیرنقد تحصیل شده باشند، ارزش منصفانه آنها ملاک اندازه گیری و ثبت در حساب‌ها قرار می‌گیرد.

۵ - ثبت دوطرفه

به موجب مفهوم ثبت دوطرفه، هر فعالیت یا رویداد مالی که در حساب‌های واحد تجاری ثبت می‌شود حداقل بر دو حساب اثر می‌گذارد (یک یا چند حساب بدهکار و یک یا چند حساب بستانکار می‌شوند).

۶ - دوره مالی

طبق این مفهوم، گزارش وضعیت مالی و نتایج عملیات یک واحد تجاری برای استفاده کنندگان از صورت‌ها و گزارشات مالی، در طی دوره‌های معینی از زمان مطلوب است.

۷ - محافظه کاری □

این مفهوم، عموماً هنگام اندازه گیری سود و ارزش گذاری دارائی‌ها مورد توجه قرار می‌گیرد. مفهوم محافظه کاری بر این تأکید دارد که چنانچه در اندازه گیری و تعیین سود و یا ارزش گذاری دارائی‌ها موارد تردید آمیزی وجود داشته باشد باید مبلغ سود یا ارزش دارائی‌ها را کمتر اندازه گیری کرد.

۸ - تحقق درآمد □

به موجب این مفهوم، درآمد هنگامی شناسایی می‌گردد که فرآیند کسب سود کامل و یا نسبتاً کامل شده باشد و شواهد و مدارک عینی و کافی برای اندازه گیری و ثبت درآمد وجود داشته باشد.

۹ - تطابق (وضع هزینه‌های یک دوره از درآمدهای همان دوره) □

به موجب این مفهوم، هزینه‌هایی که موجب تحصیل درآمد در طی دوره مالی می‌شوند باید در صورت حساب سود و زیان با درآمدهای همان دوره مالی مقابله شوند.

۱۰ - ثبات رویه □

به موجب مفهوم ثبات رویه، یک شخصیت حسابداری (یک واحد تجاری) ملزم است که از یک روش حسابداری برای اندازه گیری تمامی رویدادهای مالی مشابه یا دوره‌های مالی بعد نیز به طور یکنواخت استفاده کند.

۱۱ - اهمیت □

مفهوم اهمیت مرتبط با اهمیت نسبی اقلام و یا رویدادهای مالی است. به موجب این مفهوم، حسابداران با توجه به اهمیت نسبی اقلام و مبالغ رویدادهای مالی، در مورد آنها روش‌های مناسب حسابداری را انتخاب می‌کنند.

۱۲ - افشاء □

به موجب این مفهوم تمامی حقایق با اهمیت و مرتبط با اقلام مندرج در

صورت‌های مالی بایستی در صورت‌های مالی و یا یادداشت‌های همراه آنها افشاء شوند.

□ فهرست منابع :

1 - Cooper & Ijri, "*Koheler's Dictionary For Accountants*", 6th Ed, Prentice Hall, 1983.

2 - Link & Woelfel, "*The Complete Executive's Encyclopedia*", Toppan Company, 1989.

۳ - جزوه چاپ نشده "تئوری حسابداری" آقای دکتر علی ثقفی - دانشگاه تربیت مدرس، سال ۱۳۷۰.

